

- " " , Pr. 17. 1942/25 od 14. VII 1648.
 " " , Pr. 17. 1942/27 a—b. od 17. I 1648.
 Trešnevo selo, D. XIX 13 (5) od 7. XI 1629.
 Trebesin selo, Pr. 17. 1942/28 od 7. VIII 1648.
 Trebine, Pr. 17. 1942/9 od 29. VII 1647.
 " " , Pr. 17. 1942/16 od 15. XI 1647.
 " " , Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 Trebišnica, Pr. 17. 1942/16 od 15. XI 1647.
 Tupšići selo, Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 Tvarsno selo, D. XIX 13 (5) od 7. XI 1629.
 Udile (s mjesta, uvijek), Pr. 17. 1942/215 od 4. VI 1662.
 Ukidivati Pr. 17. 1942/22 a—b. od 23. VI 1648. (poginuti)
 U koluri (u ljutnji), Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 U koserbu (jedan za drugim), Pr. 17. 1942/219 od 5. XII 1662.
 Ulafe (plate), Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 Ustalić Hasan, Pr. 17. 1942/219 od 5. XII 1662.
 Vargli (odbacili) Pr. 17. 1942/55 od 4. VII 1648.
 Ventizati (provetravati), Pr. 17. 1942/25 od 14. VI 1648.
 Vitalina selo, Pr. 17. 1942/28 od 7. VIII 1648.
 " " , Pr. 17. 1942/40 od 15. XI 1648.
 " " , Pr. 17. 1942/35 od 20. IX 1648.
 " " , Pr. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 Vlah, Pr. 17. 1942/55 od 4. VII 1648.
 Vlasi, Pr. 17. 1942/37 od 23. X 1648.
 Vodovodja selo, Pr. 17. 1942/16 od 15. XI 1647.
 Vratnice mahala (dio varoši), Pr. 17. 1942/25 od 14. VI 1648.
 " " " " , Pr. 17. 1942/22 a—b. od 23. VI 1648.
 Vučić Terzia (krojač) Pr. 17. 1942/38 od 28. X 1648.
 Vuk Andrijašev, Pr. 17. 1942/38 od 28. X 1648.
 Vuk Čurov, Pr. 17. 1942/38 od 28. X 1648.
 Vukovići, Pr. 17. 1942/54 od 9. IX 1648.
 Zarina selo, Pr. 17. 1942/27 a—b. od 17. I 1648.
 Zapia (zatvor), Pr. 17. 1942/28 od 7. VIII 1648.
 Zeleni Dub selo, Pr. 17. 1942/22 a—b. od 23. VI 1648.
 " " " " , Pr. 17. 1942/55 od 4. VII 1648.
 Zirine selo, Pr. 17. 1942/55 od 4. VII 1648.
 Zubci selo, Pr. 17. 1942/9 od 29. VII 1647.
 " " , Pr. 17. 1942/38 od 28. X 1648.
 " " , Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1648.
 Zulfo Alibalić, Pr. 17. 1942/40 od 15. XI 1648.
 Žudimo (želimo), Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 Župa, Pr. 17. 1942/83 od 10. VIII 1651.
 Žvine selo, Pr. 17. 1942/35 od 20. IX 1648.

Nada NEDELJKOVIĆ, Dubrovnik

QUELQUES NOUVELLES SUR LA PESTE A HERCEG-NOVI ET SES ENVIRONS AUX VIIIe SIECLE.

(Données des Archives historiques de Dubrovnik)

Les lettres de trois membres de la famille Kovelja, de Herceg-Novoi, qui correspondaient en permanence avec la République de Dubrovnik, renseignent sur la peste de 1593—1698. Il s'agit de Mato, Miho et Niko Koveljić, c'est-à-dire le père, le fils et le petit-fils. La République de Dubrovnik versait à chacun de ses gens qui lui fournissaient des renseignements, dix ducats en or pour quatre mois. Les paiements étaient établis d'après une résolution de Consilium Rogatorum. Après l'occupation de Herceg-Novoi par Venise, le dernier membre n'écrivit plus que très rarement.

(Rad je primljen u Uredništvu 20. XII 1987. god.)

Original scientific paper
UDC 930+61+616.6/497.1 „19“

Petar ŠARINIĆ, Doboj

PRINOSI ZA POVIJEST HRVATSKE UROLOGIJE

Između opisa kamenaca od Fona 1877. god.¹ i transkutane lumbalne litotomije u Zagrebu², Varaždinu, Osijeku i Zadru, prošlo je oko 110 godina. U tom razdoblju moguće je pratiti razvoj urologije u Hrvatskoj.

Obzirom da se u hrvatskoj prošlosti sveukupno državno i narodno područje mijenjalo, da je bilo djelomice otuđeno ili rascjepkano, praćenje razvoja medicine je otežano, posebice njenog razvitka u Južnoj Hrvatskoj.

Razvoj naše urologije bio je spor i tek zadnjih 20 godina je sadašnja generacija hrvatskih urologa učinila ogroman napredak, potvrđujući svoju struku u organizaciji naše zdravstvene službe.

Kao svaka struka, tako je i naša urologija imala više razvojnih faza: u sklopu opće medicine, kao dio operacijske medicine, kao sastavni dio kirurgije, kao samostalni odsjeci kirurških odjela, kao samostalni urološki odjeli. Tek stvaranjem uroloških klinika u Zagrebu 1970. i 1981.^{3,4}, i pnovnim⁸ osnutkom Katedre za urologiju na Medicinskom fakultetu u Zagrebu urologija je dobila svoj konačni stručni, organizacioni, znanstveni i društveni dignitet.

Historijski gledano postoje 3 pitanja:

- koju godinu treba uzeti za početak naše urologije,
- kada je došlo do prvog osnutka Urološke klinike u Hrvatskoj,
- kada je urologija dobila de facto „pravo građanstva“ u našoj zdravstvenoj organizaciji.

Osnutak III odjela 1894. god. u nekadašnjoj Bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu treba shvatiti kao početak koncentriranja, prema tadašnjim shvaćanjima, uroloških bolesnika na jednom, od kirurgije zasebnom, operacijskom odjelu, tj. kao početak urologije^{5,6,185}. Taj odjel nakon 34 godine, gubitkom dermatoloških i otoloških bolesnika postaje, 1928. god. isključivo urološki⁷. No, dijagnostičko i terapijsko djelovanje u tih 34 godine (1894—1928) daje nam pravo smatrati ga kolijevkom hrvatske urologije.

Druga faza bi bila između 1928. i 1971. god., tj. do momenta stvaranja Urološke klinike na Rebru. Mora se napomenuti da je u ratnim godinama (1944) odjel u Bolnici milosrdnih sestara avanzirao u Urološku kliniku^{8,9} na kojoj je uz predstojnika prof. dr Aleksandra Blaškovića radio i doc. dr Zlatko Šestić^{10,11}. Isti avanzman je dokinut 1945. god., vjerojatno na temelju zakonske odredbe iz 1945.

god.¹² Zašto se ta odredba protegla i na 18-godišnje nastavničko djelovanje prof. dr Blaškovića i njegov urološki kolegij^{18 19 20 21 22 23 24 25} nije mi poznato. Kako urologija nije imala sreću zagrebačkog Farmaceutskog fakulteta¹², klinika je ponovno otvorena tek 25 godina nakon završetka rata³.

Slika br. 1. Prvi red: dr Josip Fon, dr Teodor Wikerhauser, dr Dragutin Schwarz, dr Dragutin Mašek i dr Aleksandar Blašković. Drugi red: dr Zlatko Sestić, dr Oto Krivec, dr Ljubomir Čečuk, dr Ruđer Novak, i dr Nikica Radoš. Treći red: dr Vlado Gabrić, dr Ignac Stipanić, dr Predrag Grims, dr Josip Gotovac i dr Jurica Bačić.

Slika br. 2. Dr Branko Oberiter, dr Ljubomir Križanić, dr Zlatko Sestić, dr Čedomil Dugan, dr Stevan Matić i dr Petar Sarinić.

Prije osnutka klinike na Rebru praktična urološka misao već od 1960. god.¹³ diljem Hrvatske osvaja teren. Posebno mjesto u tom kročenju uz Urološki odjel Bolnice „Dr Mladen Stojanović“ ima osječka urologija, koja je u toku rata i neposredno poslije rata egzistirala¹⁴, da bi nakon 10 godišnjeg prekida od 961. god.^{15 16} zaigrala jednu među najznačajnijim ulogama u razvitku urologije u SR Hrvatskoj.

Također treba naglasiti stručni udio varaždinske i splitske urologije.

Dok je u Zagrebu 1974. na prostoru najstarije urologije Odjel preimenovan u Zavod, a potom 14. II 1981. god. u Kliniku za urologiju¹⁰¹, nažalost Medicinski fakultet u Rijeci nije oživotvorio osnutak Urološke klinike.

Sigurno je taj negativan primjer utjecao i na potpuno pomanjkanje organizirane urologije na čitavom području Gorskog kotara, Like i Hrvatskog Primorja.

Također se mora napomenuti da pojedina urološka radna mjesta iako vođena po kompetentnim urolozima nisu organizacijski uvijek bila adekvatno predstavljena¹⁸³.

Zahvaljujući kadrovskom potencijalu naša urologija nije u cijelom svom postojanju nikada bila toliko potentna kao danas^{3 183}.

Značajan doprinos u promicanju urološke misli imala je i Urološka sekcija Zbora liječnika Hrvatske, koja je osnovana 1959. god.¹⁷, a čiji je prvi predsjednik bio prim. dr Zlatko Sestić¹⁷.

Nepravедno bi bilo zatajati dijagnostičke, publicističke, i terapijske mogućnosti i djelovanje naših kirurga, koji u svojim umijećem lišavali bolesnike uroloških tegoba, a nama omogućili temelje sa kojih smo dalje stasali.

Ta plejada od Fona, Wikerhausera, D. Schwarza, Račića do Plivelića i Valečića, zaslužuje našu punu zahvalnost i poštovanje.

Niže naveden kronološki pregled relevantnih čimbenika iz naše urologije predstavlja samo fragmentni uvid u razviće naše urologije, ali i kao takav može poslužiti opravdanju gore navedenih tvrdnji.

16. STOLJEĆE

1.—1527 do 1532

U Dubrovniku radi Mariano Salto, koji operira kamence mjehura (sec-tio Mariana)^{7 28}.

2.—1556 do 1558

Amatus Lusitanus u 6. tomu Curationum medicinalium opisao je dio svoje dubrovačke urološke prakse^{7 29 30}.

16.—19. STOLJEĆE

3.—1660 do 1865

Naši doktorandi na bečkom, padovanskom, peštanskom i pavijskom medicinskom fakultetu od 356 inaguralnih disertacija posvetili su pažnju urološkoj problematici 6 puta, pišući o kamencima, hematuriji, kamencima djece, analizi mokraće i hidroceli³¹.

19. STOLJEĆE

4.—1801

Dubrovnik travnja 1801. god. traži kirurga, koji je vješt sondiranju mokračne cijevi, kateteriziranju mjehura, vađenju kamenaca mjehura kao i liječenju ostalih uroloških bolesti. To predstavlja po Krivcu i Bačiću prvi natječaj za urologa^{7 32 32a}.

5.—1850

Na sastanku u Zagrebu 14. VI 1850. god. liječnici „od svih stranah ove krunovine“ su tražili „ustrojenje u ovoj krunovini jednog barem glavnog rarnika-operateura“³³.

6.—1874.

Osnovan Sbor liječnika kraljevinah Hrvatske i Slavonije 3. kolovoza 1874. god.^{34 35}.

7.—1875

U IV mjesecu 1875. god. J. Fon u zagrebačkoj Zakladnoj bolnici operira ekstrofiju mokračnog mjehura spojenu sa epispadijom³⁶. Sachs referira o djetetu kojem „žila sa vodopustom sasvim fali, te se mokraća zadnjicom otpušta.“³⁷

Od 1860. do 1875. god. je A. Schwarz operirao 7 puta kamen mjehura, od čega 3 puta suprapubično (3 slučaja rezbe nad bručnicom). Od ta 3 bolesnika jedan je podlegao peritonitisu, a dvojica su imali vezikorektalnu fistulu³⁸. On također 27. XII 1875. god. referira o „rezbi močila radi mokračnog kamenca“^{18 38}.

8.—1876

U Osijeku F. Knopp opisuje 21 slučaj kamenaca mjehura, pretežno djece, a u članku o kamencu i litotripsiju, vjerojatno pomoću Heurteloupovog percuteura^{30 40 136}.

Knopp također amputira penis i punktira hidrocclu sa „kasnim ušpricavanjem tincturae jodinae“¹⁶.

9.—1877

Članak Fona u Lij. vjes. „O konkreacijah u čovječjem tielu“¹.

10.—1878

U Lječilištu Lipik radi „bolesti mjehura, bubrega i žlijezde predstojnice“ liječeno 27 osoba⁴¹.

Fon 25. X 1878. orhidektomirao i nakon toga zatvorio ingvinalni kanal⁴³.

11.—1880

Fistulu stvorenu nakon teškog poroda između mjehura i „procipa“ operira Fon⁴².

I Struppi u Varaždinu kod djeteta vadi 2 kamenca „visokim riezom“.

12.—1881

Zbog ektopičnog uretera, ureter vagusa, Fon radi ureterocistostomiju^{45 46}, a radi strikture uretre vrši vanjsku uretrotomiju⁴⁷.

13.—1882

Već 1882. god. je Fon „ushićeni zagovornik epicistotomije“, koju su prakticirali i A. Schwarz, F. Knopp u Osijeku, Struppi u Varaždinu, V. Subbotić u Zemunu^{38 43 44 48}.

24. XII 1882. god. Fon predaje na mjesečnoj Skupštini Sбора o „vlasnoj igli u ženskom mjehuru“⁴⁶.

14.—1883

Smrt od raka mjehura registrirana je u mjesečnom iskazu umrlih Zagreba⁵⁰.

15.—1885

Fimoza se operira sa „dobrim uspjehom“ u Ogulinu, Zemunu, Osijeku, i Rumi^{49 52}.

I u drugoj zagrebačkoj bolnici, Bolnici milosrdnih sestara, radi se orhidektomija, ovaj puta radi sarkoma testisa (Kosirnik)⁵³.

O litolapaksiji govori Fon, iz zagrebačke Zakladne bolnice, a u sisačkoj bolnici je te godine liječeno 5 slučajeva orhitisa i 1 slučaj „katara“ mokračnog mjehura⁵¹.

16.—1886

Knopp u Osijeku operira kriptorhizam i obavještava nas o repoziciji testisa sa plastičnom operacijom kriptorhizma⁵⁶.

Fon te godine amputira penis, ali radi i vezikovaginalnu fistulu, te ne samo vanjsku nego i unutarnju uretrotomiju⁵⁴.

Roblek u Bjelovaru svoju terapeutsku paletu proširuje i litotomijom⁵⁴. Subbotić u Bolnici milosrdnih sestara u Zemunu kamence mjehura vadi perinealnom medijalnom litotomijom, ali i epicistotomijom⁵⁴.

V. Gjurkovečki se u Zagrebu tih godina „uglavnom bavio liječenjem urogenitalnih bolesti“^{7 55} a u Izvještajima kao posebnu grupu bolesti nalazimo bolesti močila⁵⁷.

17.—1887

Dubrovčanin N. Selak nam iz Jaske (Jastrebarskog) prezentira traumatski orhitis i epididimitis⁵⁸.

U Zemunu je Subbotić uradio 7 cistotomija, od kojih je 5 primarno zatvorio⁶⁰, a također u Wiener Med. Presse tiska prilog rezu mjehura^{58a}.

Kamenac težak 101 g je Fon razdrobio i potom usisao (litolapaksija)⁵⁹. On također zbog karcinoma radi obostranu kastraciju⁶², ali prema navodu ne isključujem da je pri tome izvadilo i prostatu.

18.—1888

Paranefritičnu fistulu operira Subbotić u Zemunu⁶¹.

Tadašnji operateri na veziku pristupaju perinealno⁶², epicistotomijom⁵⁴, ali i transvaginalno⁶¹.

Subbotić napušta Kirurški odjel Bolnice u Zemunu i prelazi u Beograd u Srbiju⁶⁵, a u Zboru liječnika Hrvatske žale što napušta Hrvatsku⁶⁵.

U Zagrebu se vezikovaginalna fistula operira po metodi Bozem (Jakopović), a kamenci mjehura i po metodi Dittel (Fon)^{66 67}.

20.—1890

„Dne 1. I 1890. god. bude Wikerhauser imenovan primarnim liječnikom novoustrojenog izvanjskog odjela”⁶¹ i time u našu operacijsku medicinu ulazi još jedna snažna ličnost.

21.—1891

Istovremeno, dok se incidira solitarni pionefrotični pelvično distopičan bubreg (8. VIII 1891), fimoze se citiraju među velikim operacijama, za razliku od malih, koje sa samo cifrom naznačuju^{68 69}.

22.—1892

Wikerhauser primarno zatvara mjehur i ne stavlja trajni kateter, osim kod jakog cistitisa i sumnje na bolest bubrega^{70 71}. Osim resekcije posttraumatske strikture uretre i uretroplastike Wikerhauser resekira elefantijatično promijenjeni skrotum težak 14 kg i dug 100 cm, kao i karcinomatozno promijenjeni penis sa ekskolecijom ingvinalnih žlijezda^{72 73}.

23.—1893

Scholz u Srijemskoj Mitrovici uradio orhidektomiju kod varikokele⁷⁴, a Gregorić u Pakracu operira parafimozu⁷⁵.

U Zagrebu Jakopović radi vanjsku uretrotomiju⁷⁷, a Wikerhauser operira strikturu uretre, kod koje je postojao i divertikul sa kamencima⁷⁸, te ekstirpira papilom penisa⁸⁰.

Ovo temeljno razdoblje operacijske medicine u „kraljevinah” pokazuje kako su naši operateri postepeno širili svoje umijeće. Namjerice smo naveli i neznatne, po sadašnjim shvaćanjima, operacije, kako bi se dobio kompletniji uvid u tadašnju tretiranu patologiju i u mogućnost tadašnjih liječnika.

Citirajući pojedine zahvate više puta htjeli smo pokazati ne samo gdje se to radilo nego i koliko se radilo. Svjesni smo da neke operacije jednako nazivane tada i danas ne moraju biti identične u svojoj operativnoj izvedbi.

Želeći da izbjegnemo zaboravu navađamo imena onovremenih operatera, neovisno da li su krčili nove puteve ili bili samo „vojnici” naše medicine.

U tom razdoblju, dok se fimoze navode kao velike operacije, a problem pristupa na mjehur i njegovog zatvaranja opterećuje tadašnje liječnike, ne libe se operirati niti ekstrofiju mjehura, vezikovaginalnu fistulu, strikturu uretre, a niti transuretralno drobit kamence ili raditi unutrašnju uretrotomiju.

Na tim temeljima i u takvoj sredini mogao se ustrojiti i jedan odjel (Mašekov III odjel, 1894. god.), koji je dio svoga posla posvetio upravo urološkoj patologiji.

24.—1894

Bolnica milosrdni sestara u Zagrebu 15. VII 1894. god. preseljena je iz Ilice br. 83 u nove zgrade u Vinogradskoj cesti, gdje je 1. IX iste godine otvoren III odjel sa D. Mašekom na čelu^{82 83}. Od 1894. do 1919. god. se na tom III odjelu radila „praktična konzervativna i operativna urologija, a od uroloških operacija vršilo se zahvate na mokraćnom mjehuru, kestenjači, spolnim organima i mošnjici, te se uspješno operiralo suženje močnice perinealnim putem⁷⁵.”

Wikerhauser radi prvu nefrektomiju, ali sa letalnim završetkom¹¹⁶. Radi periuretritisa i apscesa prostate incidira se i ekskoleira to područje.

Kako se pregledavao mokraćni mjehur u žena? Uretra se raširi u narkozi i mjehur digitalno pretraži⁸⁶.

Kamenac uretera nastoje masažom, transvaginalno, istisnuti u mjehur (Wikerhauser)⁸⁴.

Tadašnjim liječnicima još tada je bilo lakše učiniti sectio perinealis mediana nego li epicistotomiju⁸⁵, iako i to rade, te je u Šibeniku 1893. i 1894. god. urađeno 17 cistotomija⁸⁹.

Kao akutni slučajevi notiraju se strikture uretre sa smetnjama mokrenja, prostatičar sa upalom gornjih mokraćnih puteva⁸⁷.

V. Schwarz u Osijeku operira ekstraperitonealnu rupturu mjehura.

D. Schwarz tiska monografiju o ektopičnim ureteralnim ušćima i njihovom kirurškom liječenju¹⁰⁰.

25.—1895

Cistotomije su rađene u pravilu radi kamenca mjehura, osim ponekad radi adenoma prostate i nešto češće radi tbc. mjehura (Wikerhauser)^{94 95}. Sam zahvat, cistotomija, se smatra velikom operacijom i notira se među takovima (resekcija strume, resekcija ileuma, supravaginalna amputacija uterusa). B. Fischer raspravlja u članku „Ob epicistotomijah” treba li mjehur ostaviti otvoren, potpuno ga zatvoriti ili nepotpuno stavljanjem draina. On zatvara mjehur u dva sloja i prevezikalno meće dva draina. Kod postojeće upale fiksira mjehur sa dva šava uz trbušnu stijenku⁹⁰.

Kod Wikerhausera je slijedeće postupak uobičajen: kod djece do 7. god. života mjehur se zatvara i ostavlja bez katetera, ako je mjehur zdrav i nedviše gniježen kod operacije od kamenca ili instrumenta⁹⁵.

I u Karlovcu se operira hipospadija (Švrliuga)⁹⁷.

D. Schwarz smatra da je kastracija kod „neuralgije muda” opravdana tek kao „liek očajnosti, kad je drugo liječenje, medikamentozno, hidro i elektroterapično ostalo bezuspješno”⁹⁹.

Bošnjakovićev Javni analitičko-kemijski zavod u Zagrebu se bavi i istraživanjem mokraće⁹⁸, a Wikerhauser elektrokoagulira karcinom mjehura tako „da i njegovo leglo u sluznici bude odstranjeno”⁹⁸.

26.—1896

Dok u Zagrebu i Osijeku streme primarnom zatvaranju mjehura Vrbanić u Gospiću ne zatvara mjehur već drainira, a trbušnu stijenku zatvara samo u gornjoj polovici rane¹⁰². Tih operacija, cistotomija, nema puno niti kod Wikerhausera: tek 7 epicistotomija i epicistostomija tijekom jedne godine¹⁰¹.

Iz Osijeka nas obavještavaju o epicistotomiji longitudinalis¹⁰⁴.

Seksualne operacije (vazektomija, kastracija) kao lijek adenomu prostate su u žiži tadašnjih liječnika. O vrijednosti kastracije vodi se polemika na Mjesečnoj skupštini Zbora 7. IV 1896.¹⁰⁵, na kojoj Mašek se ne čini pristalicom iste, dok ju D. Schwarz radi a V. Schwarz piše: „Upozorili bi i mi, da se rezultati kastracije nebi suviše optimistično shvaćali.”

Vujić u Srijemskoj Mitrovici nakon resekcije sjemenjaka navada „uspjeh u pogledu funkcije bio je već nakon 4 do 5 dana potpun, no prostata se samo za 1/4 smanjila, dočim je tvrdoća ista ostala”¹⁰³.

D. Schwarz ju je isto uradio obostrano 22. II 1896¹⁰⁷ i piše članak o liječenju hipertrofije prostate¹⁰⁸. Smatralo se da plexus deferentialis ligiranjem dovodi do atrofije prostate, bolji odljev vena mjehura u plexus prostaticus smanjuje upalnu komponentu, a terapija se smatrala i hormonalnom.

27.—1897

Do 1897. god. Wikerhauser operira 70 kamenaca mjehura, od čega u dva nalazi strana tijela¹²⁴.

Kada se ne može učiniti termoresekcija lobus mediusa prostate „gniječi” sa „Peanovim kliještima”¹²⁵.

Kod traume uretre postupali su na slijedeći način: prvo urade cistostomu, potom inciziju hematoma, a par mjeseci nakon toga radi se uretroplastika¹¹⁷. Gutschy liječi noćno mokrenje faradizacijom^{114 126}.

Čačković govoreći o resekciji sjemenjaka kao „seksualnoj operaciji” u svrhu liječenja adenoma prostate kaže: „Ja doduše ne mogu odsuditi te operacije, ali se ne mogu priključiti entuzijazmu koji još pretežni broj kirurga za nju gaji”¹²⁵.

Vujić iz Srijemske Mitrovice piše članak u Centralblatt für Chirurgie o obostranoj vasektomiji¹⁴⁹.

28.—1898

Fischer u Osijeku konstatira nakon vazektomije radi hipertrofije prostate da se ista samo neznatno smanjila, a istu istoga razloga radi i Wikerhauser^{119 120 121}.

Wikerhauser radi 2 puta nefrotomiju, jednom radi kalkuloze a jednom radi pijelitisa¹¹⁸.

2. X 1898. god. D. Schwarz radi prvu uspješnu nefrektomiju¹¹⁶.

U „Priručniku za službu sekundarnih liječnika“ Bolnice u Osijeku postoje posebne upute za pregled močila. Naređuje se stavljanje procurka i sitnozorno i lučbeno istraživanje mokraće, a kod starijih muškaraca pregled dimnjačne žlijezde i žlijezde predstojnice¹⁶.

29.—1899

Kamenac mokraćnog mjehura je u dijelu Južne Hrvatske prema Peričiću česta bolest¹³⁴, a u Arbanasima kod Zadra je liječeno 24 kamenaca mjehura, za koje Marčelić misli da im je uzrokom „loša pitka voda“¹³¹. Wikerhauser na temelju stotinu epicistotomija smatra da se kod mlađih muškaraca, dakle ne više samo kod djece, ne mora stavljeti trajni kateter, ali bolesnik mora mokriti svaka 2 sata^{131 132}.

I u Šibeniku je operirano preko 60 slučajeva kamenaca, pretežno muške djece, u proteklih 7 god.^{134a}.

Matković iz Brinja govori o 70-godišnjem muškarcu koji svakih nekoliko mjeseci dobiva renalnu koliku i izmokri u dan-dva 100 do 200 kamenaca¹³⁸, veličine graška, a D. Schwarz misli da prolaz kamenca kroz ureter „može bez grčeva“¹³⁸.

Marčelić iz Zadra operira 4 ehinokoka bubrega^{127 135}.

Vujić u Srijemskoj Mitrovici nabavlja rtg. aparat¹²⁹.

D. Schwarz nam demonstrira iglu, koja je kod onanija ušla u uretru i koju je vanjskom uretrotomijom izvadio¹³⁰, a Mašek opisuje parafimozu nastalu strangulacijom penisa vlasi u području sulkus koronariusa¹³⁸. Operacije fimoze još se stavljaju među velike operacije^{137 138}.

D. Schwarz ne može odrediti mokraćevinu, a niti kateterizirati ureter, jer u Zagrebu niti kod Schwarza niti kod Wikerhausera nema cistoskopa^{139 122}.

20. STOLJEĆE

30.—1900

Prvi put nalazimo izraz urološki i urološkinja¹⁴².

Lumbalna anestezija prakticira se u Zagrebu.

Opis vađenja ukosnice iz mokraćnog kanala žene: dilatacija uretre Hegarom, eksploracija mjehura malim prstom, ekstrakcija igle hvatalicom (Wikerhauser)¹⁴¹.

Epicistotomijom izvađen kamenac kod muškarca starog 78 godina, koji je bio težak 278,5 g¹⁴⁰.

31.—1901

U zagrebačkoj Bolnici milosrdnih sestara je nakon Srijemske Mitrovice i Ogulina nabavljen rtg. aparat^{129 143}.

32.—1902

9. VI 1902. god. je Wikerhauser uradio ureterocistostomiju po metodi Witzel, radi ligature uretera nastale prilikom histerektomije¹⁴⁵. Tu Wikerhauserovu operaciju navđa Albarran u svojoj „Kirurgiji mokraćnih puteva“^{145a}.

33.—1903

Čačković piše o hernijama kod abnormalnih položaja muda, navđa terminologiju različitih položaja kriptorhizama i terapiju istog^{148 149}.

D. Schwarz radi suturu i rekonstrukciju uretre preko uložnog katera, a Thierry sa njegovog Odjela piše: Izričem svoje skromno mnijenje da

se liječnik pozvan rupturi uretre nalazi u jednako ozbiljnoj situaciji, kao onaj kod inkarcerirane hernije¹⁴⁶.

Opisujući tri slučaja Thierry piše o traumi bubrega¹⁵⁵.

Još se piše o uspješnosti vazektomije u liječenju adenomaprostate i navđa „prostata se za polovicu smanjila i omekšala“ 25 dana poslije operacije (Maixner, Varaždin) 19. studenog D. Schwarz radi perinealnu prostatektomiju¹⁵⁰, a pola godine ranije operira ekstrofiju mokraćnog mjehura po metodi Maydi¹⁵¹.

Naredbom od 1. X 1903. god. Odjela za unutrašnje poslove Hrvatsko-Slavonske-Dalmatinske vlade mora se obaviti popis osoba bolujućih od raka^{147 152}.

34.—1904.

Budući Colombani u Šibeniku ne šije mjehur, Čačković mu isto preporuča, jer se time „znatno skraćuje cijeljenje i sprečava trbušna kila, budući se može i fascija šivati“¹⁵⁶.

D. Schwarz operira vezikovaginalnu fistulu sa dobrim uspjehom.

25.—1905

Na stranicama Lij. vjes. u rubrici iz stranih listova „Urologija ima svoje mjesto“¹⁴⁹.

U Šibeniku uz 13 epicistotomija rađena i litotripsija.

36.—1906

Čačković pokazuje rentgenogram tri kamenca u mjehuru^{160 129}, a Račić 16. IV 1906. god. prvi puta kod nas slika kamen u bubregu¹²⁹. 3. IV 1906. god. suprapubičnu prostatektomiju po Freyeru radi D. Schwarz, nakon što je 19. XI 1903. god. uradio perinealnu intrakapsularnu prostatektomiju^{150 162}.

Mašek na III odjelu ima cistoskop¹⁶¹.

Na Wikerhauserovom odjelu velikih i većih operacija bilo je 730 u toku godine, a na Schwarzovom 608, od toga je uroloških operacija kod Wikerhausera bilo 23, a kod Schwarza 37^{164 165}.

37.—1907

I D. Schwarz na odjelu posjeduje cistoskop, te cistoskopije navđa među operacijama, i tih je 1907. god. bilo svega 4¹⁶⁴.

38.—1908

Prema Radošu je na Maškovom III odjelu od 7325 bolesnika liječeno radi urološke patologije 1095 ili 14^{9/10}¹⁶⁶.

39.—1910

Dok Wikerhauser još operira bez rukavica, Florschütz u Osijeku uvđa gumena rukavice^{81 16}.

Do 1910 god. operirano kod Mašeka preko 30 prostatektomija, transvezikalnim putem¹⁶⁸.

Pri tome primarno zatvara mjehur u koliko nema jačeg krvarenja, a bolesnik se poslije operacije smješta u sjedećem položaju u krevet.

Blašković opisuje i 3 rupture mjehura¹⁶⁹ sa Wikerhauserovog odjela na koji je došao 15. VII 1909. god.⁸¹

Od 20 V 1902. god. na Wikerhauserovom odjelu operira se u lumbalnoj anesteziji među inim hidrocele, amputacije penisa, kastracije¹⁷⁰. Kod pionefroze i tuberkuloze Wikerhauser radi nefrektomiju u koliko je drugi bubreg zdrav, dok u suprotnom slučaju radi nefrotomiju⁸¹.

Kirurška sekcija Zbora, je na prijedlog liječnika od 17. XII 1910. god., a prema zaključku mjesečne skupštine, osnovana 30. XII 1910. god., i započela radom 5. V 1911. god.^{171 172}.

40.—1911

Kao i Maškov odjel u Zagrebu i Blaškovićev Odjel za kožne i spolne bolesti u Osijeku je kombiniran sa otologijom i urologijom. Time je Blašković postavio temelje budućeg otološkog i urološkog odjela u Osijeku^{16 55}.

41.—1912

U Osijeku je Blašković tijekom godine uradio 10 epicistotomija, 3 prostatektomije i 1 nefrektomiju, a Mašek u Zagrebu 12 epicistotomija i 8 prostatektomija¹⁷⁴.

Kleinberger konstatira strukovnu samostalnost urologije^{174a}, a u rubrici kazuistike urologija ima u Lij. vjes. posebno mjesto.

U Šibeniku, u kojemu se nefrektomije rade od 1909. god. kod Colombanija¹⁶⁷ nabavljen uretro-cistoskop i kod svakog operativnog slučaja ispituju funkciju bubrega pomoću indigo-karmina i krioskopije. U Šibeniku je na Unutarnjem odjelu te 1912. god., čiji je „prvenac“ bio Botteri, uštrcan collargen u bubrežnu zdjelicu radi diferencijalne dijagnoze između „ren mobile i tumor abdominis“^{175a}. To vjerojatno predstavlja prvu retrogradnu pielografiju u nas.

Na Odjelu Mašeka postoji litotriktor¹⁷⁶.

42.—1914

Sa zračenjem se u Zagrebu počelo 1902. god.¹⁴⁴, a hipertrofiju prostate je Čačković zračio prije I svjetskog rata, nakon čega je bolesnik“ opet mogao spontano mokriti“¹⁷⁷.

Prema Čačkoviću izlazi da se 1914. god. za dijagnostiku uroloških bolesti uvađao ureteralni kateter, a funkcija bubrega se određivala nakon subkutane aplikacije florocina¹⁸⁰.

Mašek radi 4 perinealne i 8 transvezikalnih prostatektomija, a Wikerhauser radi transperitonealnu nefrektomiju i 2 puta nefrostomiju^{178 179}.

43.—1914 do 1918

Za vrijeme rata 1914—1918. god. stručni medicinski život u Zagrebu nije zamro¹⁸¹.

44.—1918

Gottlieb pijelolitotomirao⁴⁰.

45.—1919

U ožujku 1919. god. dolazi za šefa III odjela u Vinogradskoj bolnici Blašković. Iz Mašekovog „malenog odjela“ „nikla je ne samo zagrebačka otorinolaringologija nego i Okulističko, Dermatološko i Urološko odjelenje Bolnice milosrdnih sestara“ (Čačković, 8. VI 1929)¹⁸⁶.

46.—1920

Od 1920 do 1925. god. Blašković je predsjednik Zbora liječnika Hrvatske.⁵⁵

47.—1921

Blašković radi ureterokolostomiju⁶³.
Mašek održao nastupno predavanje kao sveučilišni profesor otorinolaringologije prigodom otvaranja ORL klinike u Draškovićevoj ulici listopada 1921. god.¹⁸⁴.

48.—1923

Od 1923. god. izlazi klinička rentgenologija od L. Popovića, a urološki dio, IV knjiga, je tiskan iza 1925. god.

U Šibeniku postoji litotriktor sa optikom¹⁵⁹.

49.—1925

Od 1925. do 1927. god. Blašković je ponovno bio predsjednik Zbora⁵⁵.

50.—1927

Blašković je imenovan honorarnim profesorom na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, istovremeno sa Thallerom, te je 22. XI 1927. god. održao nastupno predavanje u kojem je rekao: „Povjerenjem profesorskog Zbora namijenjena mi je časna zadaća da predavanjima iz urologije doprinesem svoj obolj općoj fakultetskoj izobrazbi na našem Fakultetu“¹¹⁸.

Zbivanja između 1894. i 1927. god. predstavljaju prekretnicu ne samo u mogućnostima kliničara, nego općenito i u nazorima liječnika.

Nabava rtg. aparata, rtg. slikanja, zračenje i operacije prostate, operacije na bubregu, rješavanje traume mjehura, mogućnost cistoskopske dijagnostike sa ili bez kateterizacije uretera ili retrogradne pielografije su temelji naše struke, koji su se u tom vremenu etablirali u našoj medicini.

Iako je formalno Blaškovićev odjel tek od 1928. god. isključivo urološki početak naše urologije treba locirati 1. IX 1884. god. Blašković nastavlja od 1919. do 1928. god. ono što je radio Mašek od 1894. do 1919. god. Kako svoj početak okulisti, otolozi, dermatolozi nalaze na tom odjelu, jasno je da ga i urolozi tamo poglavito moraju naći.

U rješavanju urološke patologije onoga vremena istakle su se prvenstveno slijedeće ličnosti: Wikerhauser, D. Schwarz, Mašek i Blašković.

Blašković, kao đak Wikerhausera, suradnik i nasljednik Mašeka i suvremenik Schwarza, uspio je urologiji tog vremena dati i fakultetsko obzorje.

51.—1928

Za Blaškovića u „Redu predavanja“ piše honorarni profesor i navodi se, da isti drži predavanje dva sata tjedno iz urologije i praktične vježbe iz urologije također dva sata tjedno^{19 21}.

Kao honorarni profesor raznih kolegija u tom vremenu na zagrebačkom Medicinskom fakultetu djelovali su i Hondl, Jurak, Botteri, Thaller, Cepulić.

Radi se veliki broj retrogradnih pielografija¹²⁹, a počinje se raditi i intravenozne pielografije kojih do 1932. god. Smokvina obavljuje 130¹⁸⁷.

U Osijeku postoji uretroskop¹⁶.

U Zagrebu se osniva prvi samostalni urološki odjel, na čelu sa Blaškovićem⁵⁵.

Matić počinje raditi 27. VII 1928. god., uz već nazočnog Kohna, na odjelu Blaškovića¹⁸³.

52.—1930

Suprotno našim spoznajama u „Pravilniku Opće bolnice sestara milosrdnica Sv. Vinka Paulskoga“ u Zagrebu piše da je u toj bolnici bilo 7 odjela, od čega „hirurgija, s odsjecima za ginekologiju i urologiju“¹⁸⁸.

53.—1931

Aplikacija radija u mokraćni mjehur po Körbleru i Riessneru¹⁸⁹.

54.—1932

Smokvina piše slijedeće: intravenozna pielografija je mnogo surovija metoda, nego ispitivanje funkcije sa indigo-karminom, no dade se provesti tamo gdje je cistoskopija nemoguća¹⁸⁷.

55.—1934

Elektroresektoskop nabavlja Blašković i 1935. god. započinju elektroresekcije prostate. Od ukupnog broja hospitaliziranih zbog oboljenja prostate 1935. god. je resecirano 31% a 1936. god. 45%^{190 191}.

56.—1936

Blašković na Kirurškom kongresu u Ljubljani drži predavanje o litogenezi⁵⁵.

57.—1939

Izlazi „Klinika i terapija bubrežnih bolesti”¹⁹².

58.—1940

U „Redu predavanja” za Blaškovića piše i 1940. i 1941. god. da je honorarni nastavnik^{23 24}.

59.—1942

U „Redu predavanja” piše: privatni docent Blašković dr Aleksandar²⁵.

60.—1943

Prema naredbi od 9. VI 1943. god. moraju se svi odjeli „na prijedlog Medicinskog fakulteta staviti na raspoložbu za nastavu slušača medicine”. Takovim odjelima pripada naziv „nastavni odjeli ili klinike”²⁶, pa se navada i Sveučilišni Urološki odjel¹⁹⁹. Propisnik Medicinskog fakulteta od 12. VII 1943. god. te propisnik o nastavnom ispitnom redu Medicinskog fakulteta od 1. VII 1944. god. navada da na Medicinskom fakultetu u Zagreba ima 28 katedri, među inim i za urologiju^{8 199 200}. Urologija se pita kod ispita iz kirurgije i unutarnje medicine, a kod ispita iz kirurgije mora predsjednikom ispitnog povjerenstva biti ortoped ili urolog³.Z. Šestić primarni liječnik Bolnice milosrdnih sestara u Zagrebu, imenovan je sveučilišnim docentom Medicinskog fakulteta u Zagrebu na Katedri kirurgije, a za predmet Urologije. Na istoj katedri za predmet urologije unapređen je Blašković od naslovnog izvanrednog profesora u izvanrednog sveučilišnog profesora i naslovnog redovnog profesora^{149 195 196 197 198}.

61.—1944

Urologija se tjedno slušala 2 sata, a mjesečno vježbala isto 2 sata u 8. semestru⁸.Šestića nalazimo na stranicama Lij. vjes.^{194 195 199 200}. U redu predavanja za školsku godinu 1944/45 za Blaškovića piše redoviti profesor, a za Šestića sveučilišni docent i navada se Katedra urologije²⁶.

62.—1945

Odlukom Savezne vlade D. F. R. Jugoslavije ukinuti su svi pravni propisi za vrijeme okupacije¹².Vojni liječnik A. Kohn, osniva urologiju u Vojnoj bolnici u Zagrebu, vjerojatno početkom lipnja²⁰², da bi je 1948. god. vodio Zmajević⁵⁵.

63.—1946

Od 1946. do 1953. god. vodi urologiju na Rebru Valečić⁴⁹.

64.—1947

Šestić vodi par mjeseci urološki odjel u Opatiji, a potom sve do 1961. god. u Rijeci^{13 49 55}.

65.—1948

Osnovan prvi samostalni izvanbolnički Urološki ambulatorij 1. travnja 1948. god. u Zagrebu²⁰¹.

66.—1949

Gvozdenović radi iv. p. sa kompresijom¹⁴³.

67.—1950

Honorarna Urološka ambulanta otvorena u Karlovcu (Fleš)²⁰¹.

68.—1951

Saltykow tiskao patološku morfologiju mokraćnih organa²⁰³.
Blašković 1. XII 1951. god. umirovljen⁵⁵.

69.—1952

Saltykow izdao specijalnu patološku morfologiju spolnih organa.

70.—1953

Blašković umire 27. III 1953. god., a na šefovskom mjestu ga nasljeđuje Barac⁵⁵.

71.—1954

Ljubomir Čečuk postaje na Rebru šef Urološkog odjela Kirurške klinike. Izvanredni profesor postaje 1967, a redovni 1973. god. Kao i u vrijeme Blaškovića, on je na Katedri kirurgije za predmet urologije³.

72.—1956

U Splitu školovani urolog vodi urologiju¹³.U Varaždinu počinje radom honorarna Urološka ambulanta¹⁹¹.U zagrebačkoj „Bolnici dr J. Kajfeš” otvara se Urološki odsjek 5. I 1956. god. (Krivec). Do tada su bolesnici za standardne urološke pretrage (cistoskopija ili R. P.) bili konzilijarno tretirani u „Bolnici dr M. Stojanović”⁵⁵.

73.—1957

U Splitu urađena totalna prostatektomija (Novak)²⁰⁶.

74.—1958

Krivec napisao urološka poglavlja u Medicinskoj enciklopediji Jug. lek., zavoda. Uvodi se uretrocistografija sa viskoznom kontrastom¹⁴³.Kreirani Organizacijski odbor 15. III 1958. god. osniva 18. XI 1958. god. Urološku sekciju Zbora. Ta sekcija je osim redovnih sastanaka organizirala dva kongresa (Zagreb 1974, Split 1984) i 4 intersekcijaska sastanka (Rijeka 1960, Opatija 1965, Split 1967). Broj članova Sekcije porastao od 20 1958. god. na 104 1984. god.^{27b 55 205}.

75.—1959

U Bolnici u Dubrovniku te godine neko vrijeme radi Zmajević²¹⁶

76.—1960

Od 1960. god. se tretiraju na osječkom odjelu sve akutne renalne insuficijencije primjenom peritonealne dijalize²⁰⁷.

77.—1961

Francisković od 1961. god. radi peritonealnu i hemodijalizu²¹⁸. 9. V 1961. god. osniva se Urološki odsjek u Osijeku^{15 16}.

78.—1962

Nakon dogovora u Sarajevu u listopadu 1961. god.²⁰⁵ osnovano Udruženje urologa Jugoslavije 1962. god. u Novom Sadu.

79.—1963

18. XI 1963. u Osijeku osnovan samostalni Urološki odjel¹⁵.U Splitu urađena translumbalna angiografija²⁰⁶.1963. god. počeo se održavati memorijalni sastanak „Spomenica A. Blaškovića”⁵⁵, koji se na žalost zadnjih par godina više ne održava.

80.—1964

U Hrvatskoj bilo 24 urologa i 5 specijalizanata¹³.Prvi napisi o položaju urologije u našoj zdravstvenoj službi^{209 210}.U Karlovcu osnovan Urološki odsjek (Petrović), koji je pretvoren u samostalni odjel 1974. god.²⁰⁸.Započela radom honorarna Urološka ambulanta u Samoboru (Oberiter)¹⁹¹.Prvi doktorat znanosti iz urologije (R. Novak)²²⁰.

81.—1968

Hromadko osniva urološki odsjek u zagrebačkoj „Bolnici dr O. Novosel“, gdje je te godine proradio i prvi umjetni bubreg u Zagrebu⁵⁵. U „Bolnici dr M. Stojanović“ se od 1968. god. sistematski radi TUR, a i u Osijeku od tada rade sve endoskopske zahvate²⁰⁷.

I u Varaždinu TUR se počeo sistematski raditi²¹¹.

Urološka sekcija u ožujku 1968. god. predaje Republičkom sekretarijatu za narodno zdravlje predstavku o lošem stanju urološke službe u Hrvatskoj i prijedloge za poboljšanje iste²¹².

82.—1969

U Zadru započeo rad urologije (Gregov)²¹³.

U Osijeku započete hemodijalize²⁰⁷.

U Splitu održan interseksijski urološki sastanak²¹⁴.

83.—1970

1. XI 1970. god. Savjet Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu izdvaja iz Kirurške klinike na Rebru Urološki odjel i počinje radom Klinika za urologiju u osnivanju, 10. XI 1971. god. nastaje definitivno Klinika za urologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.³

1. IV 1970. god. osnovan samostalni odjel u „Bolnici dr J. Kajfeš“ u Zagrebu⁵⁵, a 15. X 1970. god. u istoj bolnici osnovano „Društvo uroloških bolesnika“ koje je omogućilo proširenje odjela²¹⁵.

Prvi TUR započeo na Jadranu²¹³.

U Splitu rađena antirefluksna UCNS²⁰⁶, a u Dubrovniku se radi vezikulografije i punkciona pielografija²¹⁶. Od te godine počinje i stručno vođenje urologije.

84.—1971

Novak 7. V 1971. god. postao docent, da bi 16. I 1975. god. avanzirao u profesora. Uveo u rutinsku praksu suvremenu kirurgiju uretre, rektum mjehur, radikalnu prostatektomiju²¹⁷.

30. I 1971. god. prva transplantacija bubrega (Francisković)²¹⁸, kojih je do 1985. god. urađeno u Rijeci preko 290²¹⁹.

29. XI 1971. god. otvoren Centar za dijalizu Urološke klinike na Rebru²²⁰. Osnovan Urološki odjel u Varaždinu.

85.—1973

10. X 1973. god. urađeno na Urološkoj klinici Rebro transplantacija sa živog donatora, a sa kadavera 1974. god.

Autotransplantacija na istoj Klinici urađena 21. XI 1974. god.³.

86.—1974

IV Kongres urologa Jugoslavije u organizaciji Urološke sekcije ZLH organiziran u Zagrebu (predsjednik Krivec).

Prema Vučkoviću, prvi put u svijetu publicirana opstrukcije uretera izazvane intraperitonealnim upalnim bolestima²⁰².

Aerocistotometrija uvedena u kliničku praksu u Bolnici dr J. Kajfeš²².

U ožujku 1974. god. Urološki odjel „Bolnice dr M. Stojanović“ postao Zavod za urologiju¹⁹⁰.

Dizertacija Grimsa o TUR²²¹.

1974. god. bilo je 51 član urološke sekcije zbora.

87.—1977

Prva uspješna regionalna hipotermija radi operacije kalkuloze u Zagrebu².

88.—1978

Mareković opisuje originalnu metodu hlađenja bubrega³.

10. V 1978. god. osnovan samostalni odjel u Splitu²⁰⁶.

89.—1979

Urološka klinika na Rebru organizirala Prvi urološki kolokvij³. Prva kontinuirana ambulanta peritonealna dijaliza (28. VII 1979.)²⁰².

90.—1980

Prvi Urološki postdiplomski tečaj održan u Varaždinu. Do sada održano 7 takvih tečajeva (Novak)²²².

91.—1981

U Doboju organizirane „Demonstracije hipospadija“ u suradnji Zavoda za urologiju iz Zagreba i Urološkog odjela iz Doboja²²³.

Zavod za urologiju u Zagrebu pretvoren u Kliniku za urologiju „Kliničke bolnice dr M. Stojanović“ 14. II 1981. god.²¹⁷.

92.—1982

U sklopu Urologije u Osijeku izgrađen novi regionalni Centar za hemodijalizu sa 17 aparata²⁰⁷.

Tiskana knjiga „Neplodnost u muškarca“²²⁵.

U travnju održan prvi Postdiplomski studij iz urologije pri Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

U Splitu urađena transkutana pielostomija²⁰⁶.

93.—1983

Izlazi knjiga o urodynamici²²⁴.

94.—1984

Prvo perkutano odstranjenje kamena bubrega².

Osmi Kongres urologa Jugoslavije u Splitu (predsjednik Čečuk). U SR Hrvatskoj je stanje Urološke službe sljedeće: 88 specijalista, 16 specijalizanata. Postoji 19 odjela i 2 klinike. Uz jednog akademika, 10 urologa su profesori, 19 primariusi, a 2 docenti. 14 urologa postiglo je doktorat znanosti, a isto toliko magisterijum znanosti²²⁶.

Šta to znači preko pola stoljeća (1928—1984) urologije na ovom našem području?

To je raspon razvoja od 3 urološka djelatnika do sadašnjih 104, od urološkog odjela do njih 21, od 1 profesora do 32 što akademika, profesora, primariusa, docenata. To je raspon od „stidljivih“ i. v. p. do učestalih transkutanih litotomija, od rijetkih nefrektomija do mnogobrojnih zahvata po Brickeru. To je raspon od individualne medicine do interdisciplinarnog poimanja, od pekunijarne do socijalizirane medicine.

To je i postojanje zagrebačke urološke škole u Splitu, Osijeku, Varaždinu, Rijeci.

No, mnoštvo ovoga „sada“ je najčešće i posljedica onoga „tada“, budući su i skokoviti prijelazi mnogo puta tek prikriveni odrazi zbira mnoštva nekadašnjih impulsa, za koje istina vremenom treba sve više kompjuterizirane tehnike i para, uz mnogo dara i mara.

Neki, od gore navedenih podataka, govore sami za sebe, neke bi trebalo grupirati i usporediti sa evropskim medicinskim zbivanjima odgovarajućeg vremena, a neke elaborirati u svjetlu naših povijesnih zbivanja i medicinskih mogućnosti. Sve to prelazi okvire ovih prinosa, pa navedena fakta trebaju tek poslužiti kao uvid u ono što je vrijedno pamtili kao zrnca jednog medikohistorijskog mozaika.

LITERATURA

- ¹ Fon J., *O konkretnijah u čovječjem tielu*, Lij. vjes., 1:110, 1877. — ² Radej M., *Osobno pismeno saopćenje*, 23. V 1985. — ³ Klinički bolnički centar, *Klinika za urologiju Med. fakulteta Sveučilište u Zagrebu (1970-1980)*, „Privreda“, Zagreb, 1980. — ⁴ Novak R., *Osobno pismeno saopćenje*. — ⁵ Sarinić P., Štenger Ž., *Između Haulikova hospitala i Mašekova III odjela*, Lij. vjes., 97:533, 1975. — ⁶ Sarinić P., Štenger Ž., *Je li Mašek-Blaškovićev odjel bio III ili IV?* Lij. vjes., 97:715, 1975. — ⁷ Krivec O., *Iz povijesti urologije u Hrvatskoj*. Iz hrvatske med. prošlosti, Zbor liječ. Hrvatske, Zagreb, 1954, 276. — ⁸ Šercer A., *O ustrojstvu i zadacima medicinskih fakulteta u Hrvatskoj*, *Časopis za medicinu i biologiju*, Zagreb-Sarajevo 1:1, 1945. — ⁹ Lij. vjes., 66:144, 1944. — ¹⁰ Lij. vjes., 65:80, 1943. — ¹¹ Lij. vjes., 65:148, 1943. — ¹² Molnar M., Grdinić V., *Jedno stoljeće studija farmacije u Zagrebu (1882-1982)*, *Saopćenja*, Pliva, Zagreb, 29:111 1983. — ¹³ Sarinić P., *Mogućnost obrade uroloških bolesnika u SR Hrvatskoj*, Lij. vjes., 87:551, 1965. — ¹⁴ Matić S., *Osobno pismeno saopćenje*, 15. V 1985. — ¹⁵ Stipanić I., *Razvitak urologije u osječkoj bolnici*, *Med. vjes.*, Osijek, 6:3 1974. — ¹⁶ Utvić V., *Povijest bolničkih ustanova u Osijeku od 1874-1974*. Opća bolnica Osijek, Osijek, 1974, 267, 32, 10, 103-167. — ¹⁷ Dugan Č., *Urološka sekcija Zbora liječnika Hrvatske 1874-1974*, Zagreb, 1974, 295. — ¹⁸ Blašković A., *Filogenetski i ontogenetski razvoj mokraćnog aparata*, Lij. vjes., 50:491, 1928. — ¹⁹ Red predavanja Sveučilišta Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu, *Zakladna tiskara, Nar. novine*, 1928, 15. — ²⁰ Akademike vlasti, osoblje, ustanove i red predavanja u zimskom poleću 1929/30, *Zakladna tiskara Nar. Novine*, 1929, 17. — ²¹ Godišnjak Sveučilišta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu za šk. god. 1924-1925. do 1928-29. *Nadbiskupska tiskara*, Zagreb, 1929. — ²² Lij. vjes., 49:409, 1927. — ²³ Red predavanja za 1940/41., *Tiskara braće Kralj*, Zagreb, 1940, 36. — ²⁴ Red predavanja *Tiskara Braće Kralj*, Zagreb, 1941, 29. — ²⁵ Sveučilišne oblasti i red predavanja u zimskom poleću 1942/43, *Tiskara braće Kralj*, Zagreb, 6. — ²⁶ Sveučilišne oblasti i red predavanja u Hrvatskom Sveučilištu Zimsko poleće 1944/1945, *Državna tiskara*, Zagreb, 38. — ²⁷ Sarinić P., *U sjeni*, Lij. vjes., 88:1512, 1966. — ²⁸ Bačić J., *Urološki zapisi dubrovačkog arhiva*, Lij. vjes., 96:373, 1974. — ²⁹ Bačić J., *Iz urološke prakse srednjovjekovnog liječnika Amatusa Lusitanusa*, *Zbornik radova, IV Kongres Udruženja urologa Jugoslavije*, Zagreb, 1974, 543. — ³⁰ Bačić J., *Urološka kazuisitika Dubrovačke Republike zabilježena po Amatusu Lusitanusu 1556-1558*. *Urol. arhiv*, Beograd, 3:93, 1975. — ³¹ Grmek M. D., *Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika*, *Starine*, knj. 43, JAZU, Zagreb, 1951. — ³² Bačić J., *Nefrolitijaze na području Dubrovnika*, *Urol. arhiv*, Beograd, 16:345, 1981. — ³³ Bačić J., *Cezarović B., Osvrt na izvještaj o urološkoj bolesti kapetana Šime Krietića iz 1805.*, *Pomorska biblioteka*, Beograd, 26:149, 1975. — ³⁴ Thaller L., *Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji 1770-1850*, *Dionička štamparija*, Karlovac 1927, 106. — ³⁵ Čepulić; *Kratka povijest Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medumurja*, Zagreb, 1937, 3. — ³⁶ Bazala V., *Povijest razvoja medicine u hrvatskim zemljama*. Hrvatski izdavački bibliografski zavod, Zagreb, 1943, 144. 105. — ³⁷ Lij. vjes., 2:143, 1878. — ³⁸ Prvi mjesecni sastanak 25. X 1875. (referat Sachsa). — ³⁹ Treći mjesecni sastanak 27. XII 1875. — ⁴⁰ Utvić V., *O kamencu*, *Med. vjes.*, Osijek, 16:163, 1894. — ⁴¹ Keller J., *Die Urologie und die Wiener Medizinische Schule*, *Zschrift für Urologie. Sondererband: Verhandlungs Bericht der Deutschen Gesselschaft für Urologie*, Thieme, 1958, 217. — ⁴² Lij. vjes., 3:4, 1879. — ⁴³ Lij. vjes., 3:7, 1879. — ⁴⁴ Lij. vjes., 3:4, 1879. — ⁴⁵ Lij. vjes., 3:4, 1897. — ⁴⁶ Lij. vjes., 4:101, 1880. — ⁴⁷ Lij. vjes., 4:69, 1880. — ⁴⁸ Lij. vjes., 5:9, 1881. — ⁴⁹ Lij. vjes., 6:64, 1883. — ⁵⁰ Lij. vjes., 5:47, 1881. — ⁵¹ Lij. vjes., 20:200, 1898. — ⁵² Sarinić P., *Pabirci iz naše urološke prošlosti*, Lij. vjes., 92:1435, 1970. — ⁵³ Lij. vjes., 6:47, 1883. — ⁵⁴ Lij. vjes., 7:89, 1885. — ⁵⁵ Lij. vjes., 7:109, 7:112, 1885. — ⁵⁶ Lij. vjes., 7:131, 1885. — ⁵⁷ Lij. vjes., 8:83, 8:102, 8:103, 8:114, 8:136, 1886. — ⁵⁸ Krivec O., *Prilog povijesti i razvoju urologije u Hrvatskoj*, *Anal. Bol. Dr. J. Kajfeš*, Zagreb, 4:101, 1981. — ⁵⁹ Lij. vjes., 8:61, 1886. — ⁶⁰ Lij. vjes., 8:11, 1886. — ⁶¹ Lij. vjes., 8:66, 1886. — ⁶² Lij. vjes., 9:123, 9:194, 1887. — ⁶³ Lij. vjes., 22:95, 1900. — ⁶⁴ Lij. vjes., 9:173, 1887. — ⁶⁵ Lij. vjes., 9:187, 1887. — ⁶⁶ Lij. vjes., 10:90, 1888. — ⁶⁷ Lij. vjes., 11:12, 1889. — ⁶⁸ Lij. vjes., 10:90, 1888. — ⁶⁹ Lij. vjes., 9:53, 1888. — ⁷⁰ Lij. vjes., 11:78, 1889. — ⁷¹ Lij. vjes., 11:185, 1889. — ⁷² Lij. vjes., 11:139, 1889. — ⁷³ Lij. vjes., 13:153, 1891. — ⁷⁴ Lij. vjes., 13:157, 1891. — ⁷⁵ Lij. vjes., 14:77, 1892. — ⁷⁶ Lij. vjes., 14:46,

1892. — ⁷⁷ Lij. vjes., 14:147, 1892. — ⁷⁸ Lij. vjes., 14:190, 1892. — ⁷⁹ Lij. vjes., 14:119, 1892. — ⁸⁰ Lij. vjes., 14:76, i 14:118, 1892. — ⁸¹ Lij. vjes., 15:155, 1893. — ⁸² Lij. vjes., 15:183, 1893. — ⁸³ Lij. vjes., 15:153, 1893. — ⁸⁴ Lij. vjes., 15: 107, 1893. — ⁸⁵ Lij. vjes., 15:39, 1893. — ⁸⁶ Spomenica Dr. T. Wikerhausera (1885-1910), *Dionička tiskara*, Zagreb, 1910, 11, 21. — ⁸⁷ Bazala V., *Bolnica Milosrdnih sestara u Zagrebu*, Lij. vjes., 65:342, 1942. — ⁸⁸ Gospodnetić A., Prelog N., Arhanić V., *Sedamdesetogodišnjica odjela za kožne i spolne bolesti*, *Anal.*, Bol. Dr. M. Stojanović, 1964, 3, 511. — ⁸⁹ Lij. vjes., 16:105, 1894. — ⁹⁰ Lij. vjes., 16:104, 1894. — ⁹¹ Lij. vjes., 16:22, 1894. — ⁹² Lij. vjes., 16:123, 1894. — ⁹³ Lij. vjes., 16:153, 1894. — ⁹⁴ Lij. vjes., 18:109, 1896. — ⁹⁵ Firinger K., Utvić V., *Povijest bolničkih ustanova u Osijeku, I, (1739-1930)*, *Opća bolnica Osijek*, 1970, 134. — ⁹⁶ Lij. vjes., 17:126, 1895. — ⁹⁷ Lij. vjes., 18:101, 1896. — ⁹⁸ Lij. vjes., 17:87, 1895. — ⁹⁹ Lij. vjes., 17:12, 1895. — ¹⁰⁰ Lij. vjes., 17:29, 1895. — ¹⁰¹ Lij. vjes., 18:76 i 18:20, 1896. — ¹⁰² Lij. vjes., 17:257, 1895. — ¹⁰³ Lij. vjes., 17:85, 1895. — ¹⁰⁴ Lij. vjes., 18:53, 1896. — ¹⁰⁵ Schwarz C., *Über abnorme Ausmündungen der Ureteren und deren chirurgische Behandlung*, *Brunns Beiträge zur klin. Chirurgie*, 1894, XV, 159. — ¹⁰⁶ Lij. vjes., 19:56, 1897. — ¹⁰⁷ Lij. vjes., 18:303, 1896. — ¹⁰⁸ Lij. vjes., 18:182, 1896. — ¹⁰⁹ Lij. vjes., 18:20, 1896. — ¹¹⁰ Lij. vjes., 18:20, 1896. — ¹¹¹ Lij. vjes., 18:132, 1896. — ¹¹² Lij. vjes., 18:118, 1896. — ¹¹³ Schwarz D., *O modernom operativnom liječenju hipertrofije prostate*, Lij. vjes., 18:118, 1896. — ¹¹⁴ Lij. vjes., 18:228, 1896. — ¹¹⁵ Lij. vjes., 18:276, 1896. — ¹¹⁶ Lij. vjes., 18:81, 1896. — ¹¹⁷ Lij. vjes., 19:57, 1897. — ¹¹⁸ Lij. vjes., 19:182, 1897. — ¹¹⁹ Lij. vjes., 19:172, 1897. — ¹²⁰ Lij. vjes., 19:289, 1897. — ¹²¹ Sarinić P., *Je li zagrebački kirurg Dragutin Schwarz uradio prvu nefrektomiju u Hrvatskoj?* Lij. vjes., 89, 102-205, 1980. — ¹²² Lij. vjes., 20: 174, 1898. — ¹²³ Lij. vjes., 20:105, 1898. — ¹²⁴ Lij. vjes., 20:339, 1898. — ¹²⁵ Lij. vjes., 20:62, 1898. — ¹²⁶ Lij. vjes., 20:105, 1898. — ¹²⁷ Lij. vjes., 19:264, 1897. — ¹²⁸ Lij. vjes., 19:33, 1897. — ¹²⁹ Lij. vjes., 19:344, 1897. — ¹³⁰ Lij. vjes., 19:264, 1897. — ¹³¹ Cačković M., *Prilog liječenju hypertrophije prostate resekcijom sjemenjaka*, Lij. vjes., 19:226, 1897. — ¹³² Gutschy F., *K pathogenezi i terapiji enuresis nocturnae*, Lij. vjes., 19:289, 1897. — ¹³³ Lij. vjes., 21:148, 1899. — ¹³⁴ Lij. vjes., 21:405, 1899, 21:404, 1899. — ¹³⁵ Petrović A., *Počeci dijagnostike rentgenologije u Hrvatskoj, u: Iz Hrvatske med. prošlosti*, Zbor liječ. Hrvatske, Zagreb, 1954. — ¹³⁶ Lij. vjes., 21:404, 1899. — ¹³⁷ Wikerhauser T., *O epicistotomiji*, Lij. vjes., 21:109, 1899. — ¹³⁸ Lij. vjes., 21:48, 1899. — ¹³⁹ Peričić B., *O rasprostranjenju nekih bolesti u Dalmaciji*. Rad Zbora liječnika Hrvatske i Slavonije, Zagreb, 1899. — ¹⁴⁰ Lij. vjes., 21:143, 1899. — ¹⁴¹ Lij. vjes., 32:386, 1910. — ¹⁴² Staehler W., *Zeittafel zur Geschichte der Urologie*, u: Alken C. E., Staehler W., *Klinische Urologie*, Thieme, Stuttgart, 1973. — ¹⁴³ Lij. vjes., 21:62, 1898. — ¹⁴⁴ Lij. vjes., 22:142, 1900. — ¹⁴⁵ Lij. vjes., 21:43, 1899. — ¹⁴⁶ Lij. vjes., 22:55, 1900. — ¹⁴⁷ Lij. vjes., 22:83, 1900. — ¹⁴⁸ Lij. vjes., 22:396, 1900. — ¹⁴⁹ M. Bašić, *Neki kronološki podaci iz radiologije u svijetu i SR Hrvatskoj*, *Saopćenja*, Pliva Zagreb, 1967, 10, 139. — ¹⁵⁰ Kubović M., *Razvoj radioterapije u Hrvatskoj*, *Libri oncologici*, 12:75, 1983, Zagreb. — ¹⁵¹ Wikerhauser T., Lij. vjes., 24:38, 1902. — ¹⁵² Albaran J., *Operative Chirurgie der Harnwege*, Fischer, Jena, 1910, 487. — ¹⁵³ Thiery T., *Ruptura urethrae*, Lij. vjes., 25:203, 1903. — ¹⁵⁴ Lij. vjes., 25:352, 1903. — ¹⁵⁵ Lij. vjes., 29:109, 1903. — ¹⁵⁶ Lij. vjes., 25:151, 1903. — ¹⁵⁷ Schwarz D., *Slučaj perinealne intrakapsularne prostatektomije*, Lij. vjes., 26:185, 1904. — ¹⁵⁸ Schwarz D., *Ektopija mjehura, operirana po Maydlu*, Lij. vjes., 25:10, 1903. — ¹⁵⁹ Lij. vjes., 26:224 1904. — ¹⁶⁰ Lij. vjes., 26:236, 1904. — ¹⁶¹ Lij. vjes., 26:269, 1904. — ¹⁶² Thiery J., *Podkožne ozlede bubrega*, Lij. vjes., 26:3, 1904. — ¹⁶³ Lij. vjes., 26:172, 1904. — ¹⁶⁴ Lij. vjes., 26:82, 1903. — ¹⁶⁵ Lij. vjes., 27:134, 1905. — ¹⁶⁶ Pašini J., *Kalkuloze uropoetskog trakta*, Lij. vjes., 81:285, 1959. — ¹⁶⁷ Lij. vjes., 28:396, 1906. — ¹⁶⁸ Lij. vjes., 28:182, 1906. — ¹⁶⁹ Schwarz D., *Prostatektomija suprapubica*, Lij. vjes., 28:239, 1906. — ¹⁷⁰ Lij. vjes., 28:182, 1906. — ¹⁷¹ Lij. vjes., 29:218, 1907. — ¹⁷² Lij. vjes., 29:124, 1907. — ¹⁷³ Radoš N., *Osobno pismeno saopćenje*, 18. II 1975. — ¹⁷⁴ Pašini J., *Historijat bolnice u Šibeniku*, Lij. vjes., 79:458, 1957. — ¹⁷⁵ Mašek D., *O transvesicalnoj prostatektomiji*, u: *Spomenica dr. T. Wikerhausera*, Zagreb, 1910, 224. — ¹⁷⁶ Blašković A., *Nekoliko priloga supkutanoj ozleđi trbušnih organa u: Spomenica dr. T. Wikerhausera*, Zagreb, 1910, 3. — ¹⁷⁷ Crljenjak M., *Sto operacija u medularnoj analgeziji pod dojmom najnovijih istraživanja i opažanja*, u: *Spomenica dr. T. Wikerhausera*, Zagreb, 1910, 47. — ¹⁷⁸ Lij. vjes., 33:29, 1911. — ¹⁷⁹ Lij. vjes., 33:231, 1911. — ¹⁸⁰ Lij. vjes., 33:175, 1911.

— 174 Lij. vjes., 16:21, god. 35, 1913 — 174^a Kleinberger G., *Pielitide u ginekologiji i primaljstvu*, Lij. vjes., 34:284, 1912. — 175 Lij. vjes., 35:238, 1913. — 175^a Lij. vjes., 34:238, 1913. — 176 Lij. vjes., 34:129, 1912. — 177 Schwarzwald M., *Iz povijesti aktino-terapije u Hrvatskoj*, u: *Iz Hrvatske med. prošlosti*, Zbor liječ. Hrvatske, Zagreb, 1954, 282. — 178 Lij. vjes., 37:59, 1915. — 179 Lij. vjes., 37:119, 1915. — 180 Čačković M., *Napredak moderne kirurgije*, Kraljevska zemaljska tiskara, Zagreb, 1915. — 181 Šarinić P., *Liječnički sastanci*, Lij. vjes., 88:443, 1966. — 182 Šarinić P., *Da li je u Hrvatskoj potrebna Urološka klinika?* Lij. vjes., 90:269, 1968. — 183 Godišnji izvještaj tajnika dr. Mareković, 17. XI 1984. — 184 Sveučilište Kraljevine SHS u Zagrebu 1874—1924. Spomenica akademičkog senata, Zakladna tiskara novina, Zagreb, 1925, 127. — 185 Čačković M. Lij. vjes., Staleški glasnici, 4:6, 1929. — 186 Popović L., *Klinička rengenologija*, IV dio, Hrvatski Stamparski zavod, Zagreb, 1925. — 187 Smokvina M., *Intravenozna pijelografija*, Lij. vjes., 49:409, 1927. — 188 Lij. vjes., 52:525, 1930. — 189 Körbler J., *Sjećanja, susreti, zapisi*, Arhiv povijesti medicine, supplementum, 1982. „V. Karadžić”, Paraćin. — 190 Krivec O., *Osobno pismeno saopćenje*, 10. V 1985. 191 Oberiter B., *Osobno pismeno saopćenje*. — 192 Blašković A., i sar., *Klinika i terapija bubrežnih bolesti*, Lij. vjes., Zagreb, 1939. — 193 Matić S., *Osobno pismeno saopćenje* 15. V 1985. — 194 Lij. vjes., 65:44, 1943. — 195 Lij. vjes., 65:172, 1943. — 196 Lij. vjes., 65:80, 1943. — 197 Lij. vjes., 65:148, 1943. — 198 Lij. vjes., 66:287, 1944. — 199 Lij. vjes., 65:342, 1943. — 200 Lij. vjes., 66:144, 1944. — 201 Fleš J., *Osobno pismeno saopćenje* 8. V 1985. — 202 Vučković I., *Osobno pismeno saopćenje*. — 203 Saltykow S., *Specijalna patološka morfologija*, IV dio, Nakladni zavod Hrvatske Zagreb, 1951. — 204 Saltykow S., *Specijalna patološka morfologija*, VII dio, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb, 1952. — 205 Kuvedžić, *Osobno pismeno saopćenje*. — 206 Gotovac, *Osobno pismeno saopćenje*. — 207 Stipanić *Osobno pismeno saopćenje* 7. V 1985. — 208 Ilijančić J., *Osobno pismeno saopćenje*. — 209 Šarinić P., *Neki problemi urološke službe uočeni kroz postojanje urološkog odsjeka u Banjoj luci*, Lij. vjes., 86:791, 1964. — 210 Krivec O., *Današnje stanje naše urološke službe*, Lij. vjes., 86:981, 1964. — 211 Grims P., *Osobno pismeno saopćenje*. — 212 Krivec O., *O organizaciji urologije u Hrvatskoj*, Lij. vjes., 91:533, 1969. — 213 Gregov A., *Osobno pismeno saopćenje*. — 214 Anali kliničke bolnice dr. M. Stojanović, Zagreb, 1972, XI, supl. 30. — 215 Krivec O., Parazajder J., *Rad urološkog odjela*, Anali „Bolnice dr. J. Kajfeš”, Zagreb, 1981, 4:3. — 216 Bačić J., *Osobno pismeno saopćenje*, 29. V 1985. — 217 Novak R., *Osobno pismeno saopćenje*. — 218 Francisković V., i sur., Lij. vjes., 93:849, 1971. — 219 Tićac T., *Osobno pismeno saopćenje* 22. V 1985. — 220 Čećuk Lj., i sur., *Hemodijaliza i kirurški bolesnik*, Pliva, Zagreb, 1978. — 221 Grims P., *Prilog problematici transuretralne elektroresekcije adenoma prostate*, Doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Zagreb, 1974. — 222 Šarinić P., *Dobojski urološki postdiplomski tečaj*, Med. arhiv, Sarajevo, 37:71, 1983. — 223 Šarinić P., *Urološki skup u Doboju*, Med. arhiv, Sarajevo, 35:301, 1981. — 224 Radelj M., *Urodinamika*, Jumena, Zagreb, 1983. — 225 Škrabalo Z., Cvitković P., *Neplodnost u muškarca*, Jumena, Zagreb, 1982. — 226 Poljak Z., *Doktorske disertacije u SR Hrvatskoj* objavljene 1955—1982. na Medicinskim fakultetima, Lij. vjes., 105:501, 1983. —

Petar ŠARINIĆ, Doboj

BEITRÄGE ZUR HISTORIE DER KROATISCHEN UROLOGIE

Der Verfasser bringt in der kronologischen Reiche alle relevanten Daten für die kroatischen Urologie ab 1760 bis 1984.

Diese Periode wird in 3 Teile geteilt:

- bis 1928 als die erste selbständige Urologische Abteilung in Zagreb gegründet wurde;
- von 1928 bis 1970, seitdem wieder die Urologischen klinik in Zagreb, besteht;
- und seit 1970 bis 1984.

Autor ist der Meinung das Anfang des Urologie in Kroatien in 1894. und nicht in 1928. locieren sollte, dass schon in 1944. die erste Urologische Klinik mit einem Urologischen Katheder in Zagreb gewesen ist.

(Rad je primljen u Uredništvu 20. XII 1987. god.)

Original scientific paper
UDC 61+07+92/614.25/497.1 „18”

Vladimir DUGAČKI, Zagreb

ZDRAVSTVENA PROBLEMATIKA NA STRANICAMA „ZORE DALMATINSKE” I LIČNOSTI GLAVNIH UREDNIKA LIJEČNIKA MR ANTE KUZMANIĆA I DR IVANA KAZNAČIĆA *

Hrvatski se narodni preporod u Dalmaciji razvija 60-tih godina prošlog stoljeća pod vodstvom M. Klaića i M. Pavlinovića, međutim, prva preporodna gibanja započinju znatno ranije pojavom književno-poučnog lista simboličnog imena „Zora dalmatinska” (1844). Točnije rečeno, začetak tih gibanja pada u vrijeme kad se uopće rodila ideja o pokretanju takvog lista na hrvatskom jeziku. Zadarski tiskari i izdavači braća Battara podnose 10. VIII 1842. god. predsjedništvu Namjesništva Dalmacije molbu za izdavanje lista, a kao urednika nominiraju liječnika profesora primaljstva mr Antu Kuzmanića, koji već nekoliko godina prikuplja građu za ovaj list.⁶ Slijedeće godine braća Battara i Kuzmanić ponovo traže rješenje svoje molbe, prilažući i ogledni primjerak lista, u kojem se nalazi i članak „Ništo od domaće likarije”, zacijelo iz pera A. Kuzmanića, a u kojem je riječ o upotrebi pijavica. Dobivši dozvolu oni 6. XI 1843. god. šalju „Poziv svim ljubiteljima krasnoga i sladkoga hrvatskoga jezika, narodnoga nauka i napridka” upućen budućim pretplatnicima. U tom se pozivu navodi da će list donositi „diloredna poučenja, pristojne nauke za kućom vladati, dieti gojiti, ličiti se ako se nebi likar namirio” itd. Doista „Zora dalmatinska” nije bila samo književni list, već je donosila i različite poučne priloge iz narodnog gospodarstva etnografije, povijesti, prirodopisa, gramatike, zdravstva, a poslije 1848. god. ona postaje i političko glasilo. O preporodnoj ulozi tog lista, koji je u svom prvom broju od 1. I 1844. god. donio pjesmu Petra Preradovića „Zora puca, bit’ će dana!”, već je u našoj literaturi dosta pisano u radovima P. Kasandrića⁴ te Vj. Maštrovića⁷, J. Ravlića⁸, Z. Vinčea¹², T. Čolaka i dr. autora.

U ovom ću se radu osvrnuti na zdravstvene članke objavljene tijekom petipolgodisnjeg izlaženja „Zore dalmatinske”. Tu su članci najobilniji u vrijeme kad je listu urednik liječnik mr Ante Kuzmanić (1844, te 1846—1849), koji je većinu tih članaka priredio osobno.

U 2. broju I. godišta (1844) Kuzmanić donosi članak o splitskoj kugi iz vremena „crne smrti” god. 1348, što je — iako prerada opisa

* Rad je saopšten na naučnom skupu „Povijest zdravstva u Dalmaciji” povodom „180. obljetnice osnivanja prvog medicinskog studija u Hrvatskoj u Trogiru” 12. X 1987. god. u Trogiru.